

спостерігається досить критична ситуація щодо безпосереднього забезпечення лікарськими засобами онкохворих дітей та дітей, які хворіють на рідкісні захворювання.

Тобто, можемо наголосити на тому, що від того, наскільки право є «конструктивним», багато в чому й залежить якість нашого життя сьогоднішнього «якісне удосконалення» завтра [3, с. 19].

Отже, узагальнюючи усе вищевикладене можемо зробити висновок про те, що на сучасному етапі розвитку української держави проблема щодо безпосереднього забезпечення прав і свобод людини та громадянина набуває суттєвого значення то, що ступінь забезпеченості прав та свобод особи у сучасному світі виступає цінним орієнтиром, що, перш за все, свідчить про досягнутий рівень демократії держави, а також про ступінь розвиненості вітчизняного суспільства.

1. Разметаєва Ю. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства. Юридический вестник. 2006. № 1. С. 109–112.

2. Слїнько Т.М. Конституційно-правові гарантії свободи слова в Україні. Правова доктрина – основа формування правової системи держави : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю НАПрН України (м. Харків, 20-21 листоп. 2013 р.). Нац. акад. прав. наук України. Харків : Право. 2013. С. 294–297.

3. Сіренко В.Ф. Актуальні проблеми забезпечення і охорони прав людини в Україні / В.Ф. Сіренко, Н.М. Онїщенко, Н.М. Пархоменко, Т.І. Тарахонич. Правова держава. 2014. Вип. 25. С. 16–43.

Попко С. В.

*курсант факультету
підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань*

Науковий керівник:

Лантух І. С.

*викладач кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЦЕС У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Конституційний процес, як і будь-який інший правовий інститут, пройшов шлях від теоретичних ідей вчених до практичного втілення їх задумів і розробок у життєву реальність. Становлення конституційного процесу в Україні, як і в інших країнах, не було простим та швидким.

Воно має свою історію, яка з урахуванням часу виникнення в Україні має передісторію розвитку конституційного процесу на континенті.

Сьогодні в Україні закладено основи інституту конституційного процесу, тобто захисту прав і свобод громадян від конституційних актів, дій чи бездіяльності. Цей інститут знаходиться у процесі динамічного розвитку, чим виявив себе як необхідний атрибут демократичної, соціальної, правової держави.

Зокрема, вважається, що поняття «конституційний процес» не аналогічне поняттям «цивільний процес», «кримінальний процес» тощо. На відміну від останніх, конституційний процес може розумітися, як мінімум, у трьох значеннях. У першому значенні конституційний процес розуміють як лад усіх конституційно-процесуальних відносин. Це так зване «широке» розуміння. Дане розуміння асоціюється з терміном «конституційно-процесуальне право», тобто ці поняття можна вважати синонімами, так само як поняття «цивільний процес», «цивільно-процесуальне право» і т. п. У другому значенні конституційний процес розглядається як сукупність процедурних стадій розробки, прийняття й зміни Конституції. Це так зване «вузьке» розуміння. У третьому значенні під конституційним процесом розуміють конституційно-судовий процес, тобто сукупність стадій конституційного судочинства [1, с.44].

Варто зазначити, що у літературі конституційний процес іноді розглядається одночасно у широкому розумінні (як прогресивний процес становлення й розвитку інститутів конституційного ладу, а також пов'язана з цим діяльність усіх суб'єктів конституційного права), і у вузькому розумінні (як встановлений конституційним законодавством порядок (процедура), відповідно до якого суб'єкти конституційного права реалізують свою конституційну правоздатність. У цьому значенні в конституційному праві вживаються поняття «референдумний процес» є сукупність процедур, що визначають порядок проведення референдумів, «виборчий процес» є сукупністю процедур, пов'язаних із проведенням виборів органів державної влади й місцевого самоврядування, «законодавчий процес» є сукупністю процедур, що визначають порядок розробки й прийняття законів, «конституційне судочинство» є сукупність процедур, що визначають порядок вирішення конституційним судом (регіональним органом конституційного контролю) справ, які належать до його компетенції, «бюджетний процес» є порядок розробки (складання) і прийняття бюджету, тощо [2, с.230].

На нашу думку, конституційний процес це насамперед процес правотворчої діяльності, спрямованої на вироблення, прийняття, введення в дію та змінення органами державної влади, громадянами, іншими уповноваженими суб'єктами Основного Закону держави.

Таке визначення дає можливість відмежувати конституційний процес від близьких до нього понять, таких як політичний процес», «законодавчий процес», «конституційна реформа» тощо. Як правове явище, конституційний процес, звичайно належить до явищ і суспільних, а точніше суспільно-

політичних. Проте в останніх конституційний процес існує як складова більш загального суспільно-політичного процесу, оскільки без права, втіленням якого виступає Конституція, процес не може бути визначений як «конституційний».

Для того щоб виділити конституційний процес у праві як окремий вид юридичного процесу, а саме як правотворчий (законодавчий) процес слід обрати певний критерій поділу. На нашу думку, цим критерієм є вид актів, що фігурують у правотворчому (законодавчому) процесі: 1) закони й акти; 2) Основний Закон держави і зміни до нього.

Аналізуючи поняття конституційного процесу, ми виходимо з того, що для нього, як правового феномена, родовим є поняття юридичного процесу, а найближчим до нього родом поняття – «законодавчий процес». Останній є юридичним процесом вироблення законів держави, а Конституція також є законом, але особливим (Основним Законом держави), що має верховенство над іншими (звичайними) законами, і має притаманні тільки їй специфічні властивості, то процес її розробки, прийняття та зміни відрізняється від того, який має місце щодо «звичайних» законів, і виступає як особливий законодавчий процес, а саме як конституційний процес. Оскільки законодавчий процес спрямований на вироблення законодавчих актів, то залежно від видів законодавчих актів визначаються і види законодавчого процесу. Зокрема, конституційний процес спрямований на вироблення Конституції та конституційних законів на відміну від ординарного (звичайного) і так званого субститутного законодавчого процесу, продуктом яких є відповідно звичайний закон або квазі-закон (делегована законотворчість). Усі ці види законодавчого процесу мають свою специфіку, що зумовлена специфікою законодавчих актів, виробленню яких вони підпорядковані [3, с.166].

Ми виходимо з наступного поняття «законодавчого процесу», запропонованого в літературі: «Законодавчий процес – це процес законодавчої діяльності, спрямованої на вироблення повноважними особами суб'єктами та органами системи законів держави у формі законодавчих актів, що становлять основу законодавства держави», а також конституційному процесу притаманні ознаки законодавчого процесу, всі загальні моменти процедури прийняття звичайних законів поширюються і на конституційний процес [3, с.153].

Виходячи з вищевикладеного, на нашу думку, поняття конституційного процесу необхідно формувати як видове поняття щодо родового поняття – «законодавчий процес».

1. Саликов М. С. Конституционно-процессуальное право как наука, отрасль права и учебная дисциплина / М. С. Саликов // Право и политика. – 2000. – № 4. – С. 15-44.

2. Погорілко В. Ф. Конституційне право України: підручник / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко. – 2-ге вид., переробл. та доопрац. – К.: Алерта ; КНТ; Центр учб. л-ри, 2010. – 432 с

3. Ющик О. І. Теоретичні основи законодавчого процесу: монографія / О. І. Ющик. – К. : Парламентське вид-во, 2004. – 519 с